

Anna Korombel

Kluczowe ryzyka i ich klasyfikacje w praktyce mikro i małych przedsiębiorstw

Ekonomiczne Problemy Usług nr 81, 229-239

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANNA KOROMBEL

Politechnika Częstochowska

KLUCZOWE RYZYKA I ICH KLASYFIKACJE W PRAKTYCE MIKRO I MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW

Wprowadzenie

Firmy zatrudniające do 9 osób zwane mikroprzedsiębiorstwami stanowią większość aktywnych przedsiębiorstw w Polsce, czyli tych, które są zarejestrowane i jednocześnie prowadzą działalność gospodarczą¹. W 2008 roku funkcjonowały 1 862 462 przedsiębiorstwa aktywne, w tym 1 787 909 mikroprzedsiębiorstw (stanowiących 96% wszystkich zarejestrowanych i aktywnych przedsiębiorstw), 54 974 małe przedsiębiorstwa² (ok. 2,95%), 16 327 średnich firm (0,88%) oraz 3252 duże (0,17%)³. Udział mikroprzedsiębiorstw w tworzeniu PKB w 2008 roku wyniósł aż 29,8%⁴. Dla porównania w tym samym roku udział w tworzeniu PKB małych firm wyniósł 7,3%, średnich 9,8%, a dużych 23,7%⁵.

Rola jaką pełnią małe, a w szczególności mikroprzedsiębiorstwa w polskiej gospodarce jest nie do przecenienia. Jednak wiele czynników, które składają się na zmieniające się otoczenie bliższe i dalsze, powoduje, że co trzecie nowo założone mikroprzedsiębiorstwo nie przeżywa roku działalności. Co może być powodem upadku tak wielu mikrofirm? Jednym z obszarów, w którym warto poszukać odpowiedzi na to pytanie, jest obszar związany z prowadzeniem działalności gospodarczej w warunkach ryzyka i niepewności. Istotne z punktu widzenia praktyki gospodarczej jest znalezienie odpowiedzi na pytania: Jakie

¹ Około połowy zarejestrowanych firm nie prowadzi działalności gospodarczej.

² W myśl załącznika do zalecenia wydanego przez Komisję Europejską w sprawie definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich z dnia 6 maja 2003 r. (2003/361/WE), małym przedsiębiorstwem nazywamy przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 50 osób i którego obroty roczne i/lub roczna suma bilansowa nie przekracza 10 mln euro. Natomiast mikroprzedsiębiorstwem nazywamy przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 10 osób, którego obroty roczne i/lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 mln euro.

³ *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2010, s. 32.

⁴ W 2005 r. zanotowano najwyższy udział mikroprzedsiębiorstw w tworzeniu PKB w okresie 2004–2008 wynoszący 31,4%.

⁵ Wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa wynosiła w sumie 70,6%, wartość dodana brutto wytworzona przez inne podmioty 16,9%, natomiast cła i podatki 12,5%. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2010, s. 28.

zdarzenia występujące wewnątrz organizacji lub poza nią mogą spowodować zakłócenie funkcjonowania mikro i małych firm?⁶ Czy zdarzenia te, nazywane czynnikami ryzyka, są identyfikowane przez mikro i małe firmy lub organizacje zajmujące się analizą ryzyka? Jeżeli tak, to w postaci jakich klasyfikacji są one prezentowane? Które ze zidentyfikowanych zdarzeń stanowią największe zagrożenie dla przerwania ciągłości funkcjonowania mikro i małych firm? W literaturze przedmiotu znajdują się opisy wielu różnych ryzyk i ich klasyfikacji, ale dotyczą one głównie działalności średnich i dużych przedsiębiorstw. Klasyfikacji ryzyk dotyczących funkcjonowania mikro i małych firm jest zdecydowanie mniej. Poniżej przedstawiono kluczowe ryzyka oraz ich klasyfikacje związane z funkcjonowaniem mikro i małych przedsiębiorstw w oparciu o analizę wybranej literatury przedmiotu i wyniki badań własnych.

1. Przegląd ryzyk towarzyszących działalności mikro i małych przedsiębiorstw. Prezentacja wybranych klasyfikacji

Global Risk Alliance Pty Ltd. wspólnie z NSW Department of State and Regional Development w Sidney w *Poradniku dotyczącym zarządzania ryzykiem dla małych firm* przedstawili ryzyka najczęściej towarzyszące działalności gospodarczej mikro i małych przedsiębiorstw⁷. W opracowaniu przyjęto, że małe firmy to przedsiębiorstwa, które mogą reprezentować wszystkie branże w sektorze prywatnym i zatrudniają mniej niż 20 osób, z czego prawie połowa zatrudnia nie więcej niż 1 osobę⁸. Ryzyko podzielono na czternaście kategorii, do których należą⁹:

- kategoria finansowa – obejmuje przepływy pieniężne, potrzeby budżetowe, zobowiązania podatkowe, zarządzanie należnościami i zobowiązaniami, wynagrodzenia i inne kwestie związane z zarządzaniem kontem;
- kategoria organizacyjna – odnosi się to do wewnętrznych wymagań biznesowych, obejmuje także kulturowe, strukturalne i personalne kwestie związane z efektywnym działaniem firmy;
- kategoria zgodności/prawa – kategoria ta obejmuje zgodność z wymogami prawnymi, takimi jak ustawodawstwo, przepisy wykonawcze, normy, kodeksy praktyk, wymogi wynikające z umów i kontaktów; kategoria ta obejmuje również zgodność z dodatkowymi „zasadami”, takimi jak polityka, procedury oraz oczekiwania, które zostały określone w umowach przez klientów lub środowisko społeczne;

⁶ Oczywiście w kolejnym kroku należy zastanowić się, jak nimi zarządzać, by uniknąć negatywnych konsekwencji, lub jak wykorzystać konsekwencje pozytywne.

⁷ *Risk management guide for small business*, Global Risk Alliance Pty Ltd., NSW Department of State and Regional Development, Sydney 2005, s. 15–16.

⁸ *Ibidem*, s. 5.

⁹ *Ibidem*, s. 16.

- kategoria operacyjna – ta kategoria ryzyka obejmuje planowanie, działania operacyjne, zasoby (w tym ludzkie) oraz wsparcie wymagane w ramach działalności gospodarczej, które prowadzą do rozwoju oferowanego produktu lub usługi;
- kategoria handlowa – kategoria ta obejmuje ryzyko związane z wprowadzaniem produktu/usługi na rynek, rozwojem przedsiębiorstwa, dywersyfikacją i sukcesem handlowym; dotyczy to rentowności produktu lub usługi i rozszerza się do utrzymania dotychczasowych klientów i zwiększenia ich liczby w przyszłości;
- kategoria bezpieczeństwa – kategoria ta obejmuje bezpieczeństwo wszystkich osób związanych z prowadzoną działalnością; dotyczy indywidualnego bezpieczeństwa, bezpieczeństwa w miejscu pracy, bezpieczeństwa publicznego oraz bezpieczeństwa produktów lub usług dostarczanych przez firmy;
- kategoria strategiczna – obejmuje planowanie oraz określanie zakresu wymaganych zasobów do tworzenia, utrzymania i/lub wzrostu firmy;
- kategoria dotycząca wyposażenia – dotyczy urządzeń wykorzystywanych podczas prowadzenia działalności; obejmuje eksploatację sprzętu, konserwację, amortyzację, bezpieczeństwo i jego aktualizację;
- kategoria ochrony – obejmuje ogólnie rozumiane bezpieczeństwo majątku i ludzi, a także bezpieczeństwo informacji, własności intelektualnej i technologii;
- kategoria reputacji – wiąże się z utratą lub obniżeniem reputacji przedsiębiorstwa z powodu niewłaściwego funkcjonowania podmiotu, spadku rentowności produktu, usługi lub działających na niekorzyść firmy pracowników oraz innych osób związanych z przedsiębiorstwem;
- kategoria świadczenia usług – kategoria ta odnosi się do realizacji usług, szczególnie do ich jakości i adekwatności, sposobu, w jaki usługa jest dostarczana, a także jakości kontaktów z klientami (w trakcie dostarczania usługi i po jej sprzedaży);
- kategoria dotycząca projektu – obejmuje zarządzanie wyposażeniem, finansami, zasobami, technologią, czasem i osobami związanymi z projektami; dotyczy zarówno wewnętrznych operacyjnych projektów, projektów związanych z rozwojem działalności, jak i projektów zewnętrznych podejmowanych na zlecenie klientów;
- kategoria zarządzania udziałowcami – ta kategoria odnosi się do zarządzania udziałowcami i obejmuje identyfikację, ustanowienie oraz utrzymanie właściwych relacji; dotyczy to zarówno udziałowców wewnętrznych, jak i zewnętrznych;
- kategoria technologiczna – obejmuje wdrożenie, zarządzanie, utrzymanie i aktualizację wykorzystywanej technologii; dotyczy rozpoznania zapotrzebowania na technologię oraz związanych z nią kosztów i korzyści w ramach strategii rozwoju firmy.

Zaproponowane kategorie ryzyk oznaczają specyficzne dla funkcjonowania małych firm obszary ryzyk, które należy rozpatrywać jeden po drugim w celu zapewnienia uporządkowanego podejścia do identyfikacji ryzyka będącej jednym z etapów procesu zarządzania ryzykiem.

W *Poradniku dotyczącym zarządzania ryzykiem dla małych i średnich firm* wydanym przez CPA Australia zaproponowano następującą klasyfikację rodzajów ryzyka typowych dla małych i średnich przedsiębiorstw (w tym również mikroprzedsiębiorstw)¹⁰:

- a) ryzyka powstające w kontaktach z klientami – rozumiane jako sytuacja, w której działalność firmy uzależniona jest od kilku kluczowych klientów; jeśli nawet jeden z nich nie będzie terminowo wywiązywał się z płatności lub wycofa się z działalności, wówczas zysk i płynność finansowa firmy mogą zostać zaburzone w okresie od 1 do 6 miesięcy;
- b) ryzyka powstające w kontaktach z dostawcami – w tej sytuacji, jeśli firma ma podpisane umowy tylko z kilkoma kluczowymi dostawcami, to wycofanie się z rynku jednego z nich lub znaczne opóźnienie dostaw może spowodować zaburzenie produkcji, dochodu lub płynności finansowej;
- c) ryzyka związane z pracownikami, takie jak:
 - częsta rotacja pracowników, która może spowodować zakłócenia w działalności firmy, a także konieczność przeprowadzenia ponownej rekrutacji i przeszkolenia nowych pracowników, co wiąże się z dodatkowymi kosztami,
 - utrata pracownika o kluczowym znaczeniu dla firmy w wyniku założenia przez niego własnej firmy lub przejścia do firmy konkurencyjnej,
 - ryzyko oszustwa lub zmywy, do których może dojść w sytuacji, gdy pracownicy mają zbyt dużą autonomię podczas zawierania umów z kluczowymi dostawcami lub odbiorcami,
 - ryzyko otrzymania kar lub grzywien, gdy pracownik lub pracownicy pracują w niezgodnym z dopuszczalnymi normami środowisku/miejscu pracy; dodatkowym ryzykiem może być nieobecność pracownika w wyniku choroby, uszkodzenie ciała lub w skrajnych przypadkach jego śmierć;
- d) ryzyka związane z obiektami należącymi do firmy oraz z ich lokalizacją:
 - ryzyko zbyt dużego uzależnienia działalności firmy od jej lokalizacji, które może spowodować zakłócenie jej funkcjonowania w przypadku konieczności zmiany miejsca siedziby,
 - ryzyko zbyt dużego uzależnienia działalności firmy od jej lokalizacji, które w przypadku wystąpienia katastrofy, pożaru, powodzi lub innej klęski żywiołowej może spowodować utrudnienie lub niemożność ponownego uruchomienia działalności w wyniku zniszczenia wyposażenia, dokumentów, zapasów itp.
 - ryzyko odejścia klientów do firm o dogodniejszej lokalizacji,
 - ryzyko spowolnienia wzrostu wartości firmy lub ryzyko przejęcia firmy przez konkurencję w wyniku zbyt dużego zaangażowania finansowego w rozbudowę, budowę lub zakup dodatkowych obiektów;

¹⁰ *Risk management guide for small to medium business*, CPA Australia, Melbourne 2009, s. 2–7.

- e) ryzyka związane z utratą dobrego imienia i reputacji firmy w wyniku wycofania kluczowego produktu z rynku, oszustw i innych zdarzeń o charakterze negatywnym;
- f) ryzyko technologii informatycznej – występuje szczególnie wtedy, gdy funkcjonowanie firmy uzależnione jest w dużym stopniu od systemów informatycznych;
- g) ryzyka powstające podczas zawierania transakcji finansowych:
 - ryzyko płynności – rozumiane jako niewystarczająca ilość środków finansowych lub ich całkowity brak do prowadzenia działalności; utrata płynności stanowi poważną przeszkodę w uzyskaniu kredytu,
 - ryzyko kredytowe – występuje głównie w sytuacji, gdy większość oferowanych przez firmę produktów i usług sprzedawanych jest na kredyt; problemy finansowe dłużnika i niemożność uregulowania przez niego zobowiązań mogą spowodować utratę płynności firmy,
 - ryzyko walutowe – występuje wówczas, gdy firma zawiera transakcje w walucie obcej; wahania cen walut mogą prowadzić do nieoczekiwanych zysków lub strat; rozmiar ryzyka walutowego zależy przede wszystkim od ilości transakcji, ich rozmiaru oraz od czasu, jaki upływa od zamówienia towaru do płatności,
 - ryzyko stopy procentowej – występuje, gdy funkcjonowanie firmy w dużej mierze finansowane jest za pomocą środków pożyczonych lub dochodów z tytułu oszczędności; zmiany stóp procentowych mogą wpłynąć na ogólną rentowność firmy poprzez wzrost kosztów z tytułu odsetek lub zmniejszenie dochodu z tytułu odsetek,
 - ryzyko zmian cen towarów – jest charakterystyczne dla tych firm, których działalność opiera się przede wszystkim na zakupie i sprzedaży produktów, wahania cen produktów na rynku mogą negatywnie wpłynąć na wynik finansowy firmy;
- h) ryzyko stwarzane przez konkurencję;
- i) ryzyko stwarzane przez rynek lub gospodarkę – występuje wówczas, gdy działalność firmy jest w dużej mierze uzależniona od gustów konsumentów, trendów lub spowolnienia gospodarczego;
- j) ryzyko nieoczekiwanego opuszczenia firmy przez jej właściciela – ryzyko to związane jest z utratą zdolności do prowadzenia firmy przez właściciela, np. w wyniku choroby lub śmierci; jeśli nie ma przygotowanego planu działania na tę okoliczność, istnieje duże prawdopodobieństwo zlikwidowania firmy lub sprzedaży jej konkurencji¹¹.

Oprócz dziesięciu powyżej wymienionych typów ryzyka wskazano dodatkowo takie obszary, jak: dział kontroli wewnętrznej, dział sprzedaży, należności, zobowiązań oraz dział zaopatrzenia.

¹¹ W dokumencie tym, oprócz wskazania najczęściej występujących ryzyk w działalności małych i średnich przedsiębiorstw, zamieszczono również strategie ograniczania każdego z przedstawianych ryzyk.

2. Kluczowe ryzyka w działalności mikro i małych przedsiębiorstw – wyniki badań

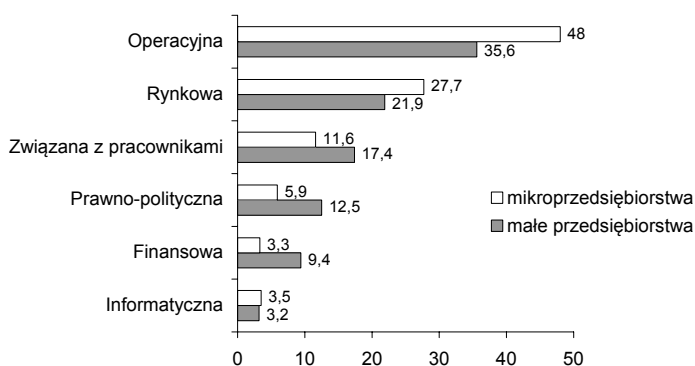
Autorka przeprowadziła badania wśród mikro i małych przedsiębiorstw, które miały na celu znalezienie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Które kategorie ryzyk stanowią obecnie największe zagrożenie dla działalności mikro i małych przedsiębiorstw?
2. Które kategorie ryzyk będą stanowiły zagrożenie w najbliższej przyszłości?
3. Wystąpienia których zdarzeń ryzykogenicznych mikro i małe przedsiębiorstwa obawiają się najbardziej?
4. Czy mikro i małe przedsiębiorstwa zarządzają ryzykiem? Jeżeli nie, to jakie są tego główne przyczyny?
5. W jaki sposób mikro i małe firmy reagują na wystąpienie określonych zdarzeń ryzykogenicznych?

Ze względu na objętość i poruszaną problematykę w niniejszym artykule zaprezentowane zostaną odpowiedzi respondentów na trzy pierwsze pytania.

Badaniami, które przeprowadzono w drugim kwartale 2011 roku, objęto 150 mikro firm i 150 małych firm z terenu województwa śląskiego funkcjonujących w różnych branżach. Wszystkie objęte badaniami mikrofirmy zatrudniały nie więcej niż 9 osób, natomiast w małych firmach zatrudnionych było nie więcej niż 49 osób. W firmach wypełniono kwestionariusze ankietowe składające się z części dotyczącej ryzyka oraz z metryczki. Część poświęcona ryzyku składała się z 13 pytań zamkniętych z możliwością wyboru odpowiedzi: inny – jaki? Otrzymano 127 wypełnionych ankiet z mikroprzedsiębiorstw, z czego kompletne i poprawnie wypełnione były 103. Z małych przedsiębiorstw otrzymano 110 wypełnionych ankiet, z czego badaniu poddano 101. Wszystkie firmy reprezentowały prywatny sektor gospodarki. Osobami, które wypełniały kwestionariusze ankietowe, byli właściciele mikrofirm, natomiast w małych firmach wypełnili ankietę również pracownicy na szczeblu kierowniczym. Do badań przyjęto ryzyka zgrupowane w 6 podstawowych kategoriach: ryzyko rynkowe, ryzyko operacyjne, ryzyko finansowe, ryzyko związane z pracownikami, ryzyko informatyczne oraz ryzyko prawno-polityczne. W każdej kategorii umieszczono typowe dla niej zdarzenia ryzykogeniczne, nazwane w badaniu czynnikami. W ten sposób otrzymano rejestry ryzyk dla każdej z badanych kategorii. Do zbudowania rejestrów ryzyk autorka wykorzystwała rejestr zaproponowany przez międzynarodową firmę konsultingową AON w raporcie *Zarządzanie ryzykiem i ubezpieczeniami w Polsce. Raport Aon Polska*¹², klasyfikacje przedstawione w zagranicznych badaniach, a także wnioski z wcześniej przeprowadzonych przez autorkę badań wśród przedsiębiorstw dotyczących ryzyka i zarządzania nim. Rankingi kategorii ryzyk obu grup respondentów przedstawiono na rysunku 1.

¹² *Zarządzanie ryzykiem i ubezpieczeniami w Polsce. Raport Aon Polska*, AON Risk Services, 2009, s. 17.

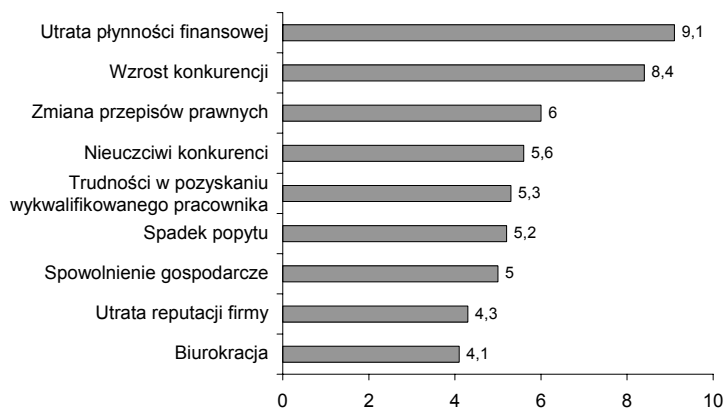
Rysunek 1. Kluczowe kategorie ryzyk wg mikro i małych przedsiębiorstw (wskazanie %)

Źródło: opracowanie własne.

Kategorią mającą największe znaczenie wg badanych respondentów dla prowadzonej przez nich działalności jest kategoria operacyjna związana z wewnętrznym potencjałem firmy, produkcją, jakością, kosztami oraz terminami. Kategorią o mniejszym znaczeniu, ale także istotną, jest kategoria ryzyka rynkowego związanego m.in. z warunkami rynkowymi, konkurencją, klientami, dostawcami, przyjętą strategią rynkową, wahaniami cen, popytem na rynku. Te dwie kategorie stanowią dla mikrofirm większe zagrożenie niż dla firm małych. Kolejnymi kategoriami są: kategoria związana z pracownikami, na którą składają się m.in. kradzieże, niełojalność, wypadki, rotacja czy też trudność w pozyskaniu i utrzymaniu pracowników w firmie; kategoria prawno-polityczna związana z polityką państwa, zmieniającymi się przepisami prawnymi; kategoria finansowa obejmująca wahania kursów walut, stóp procentowych, dostępnością kredytów bankowych. Kategorią o najmniejszym znaczeniu jest kategoria informatyczna związana z systemami informatycznymi wykorzystywanymi w firmie oraz z przechowywaniem danych.

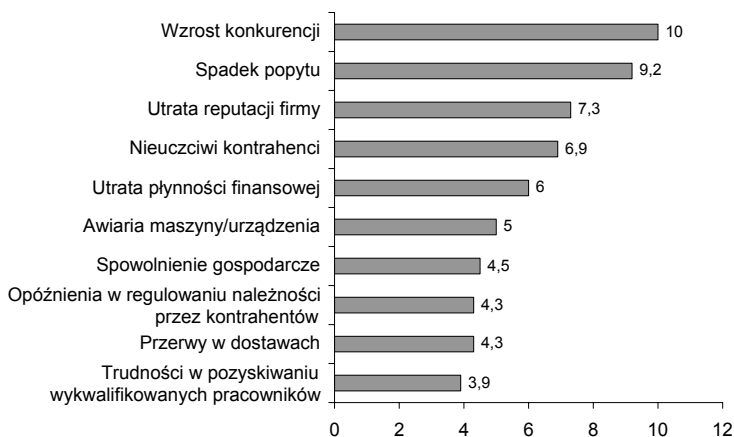
Na rysunkach 2 i 3 przedstawiono najistotniejsze czynniki ryzyka wg obu badanych grup respondentów.

Zagrożeniami o największym znaczeniu dla funkcjonowania małych firm są utrata płynności oraz wzrost konkurencji. Czynniki o mniejszym znaczeniu to zmiana przepisów prawnych, nieuczciwi kontrahenci, trudności w pozyskaniu wykwalifikowanego pracownika, spadek popytu, spowolnienie gospodarcze, utrata reputacji firmy oraz biurokracja. Na rysunku 3 przedstawiono czynniki mające największe znaczenie dla działalności mikrofirm.

Rysunek 2. Najistotniejsze czynniki ryzyka w działalności małych firm (wskazanie %)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 3. Najistotniejsze czynniki ryzyka w działalności mikro firm (wskazanie %)

Źródło: opracowanie własne.

Mikroprzedsiębiorstwa najbardziej obawiają się wzrostu konkurencji oraz spadku popytu. Czynnikiem o najmniejszym znaczeniu spośród prezentowanych czynników jest trudność w pozyskaniu wykwalifikowanych pracowników.

Z raportu z badań czynników sukcesu mikroprzedsiębiorstw przeprowadzonych w 2010 roku przez Pentor R.I. na zlecenie Fundacji Centrum Organizacji Pożyczkowych (Microfinance Centre for Central and Eastern Europe and the New Independent States) oraz Fundacji Kronenberga przy City Handlowy wynika, że najistotniejszymi czynnikami ryzyka w działalności mikroprzedsiębiorstw są: nieuczciwi pracownicy, którzy kradną pomysły

należące do firmy, w której pracują, a następnie wdrażają je jako niezależni usługodawcy; brak kapitału rezerwowego, który umożliwiłby firmie funkcjonowanie w momentach kryzysowych; opóźnienie płatności od kontrahentów oraz wzrastająca konkurencja¹³.

Bardzo ciekawe badania zostały przeprowadzone w Nowej Zelandii w 2010 roku przez firmę Marsh wśród przedsiębiorstw z sektora małej i średniej przedsiębiorczości¹⁴. Celem badań było m.in. zidentyfikowanie pięciu kluczowych czynników ryzyka dla działalności nowozelandzkich małych i średnich przedsiębiorstw. Mimo że przedstawione w raporcie wyniki badań dotyczą całego sektora MŚP (bez podziału na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa), warto się z nimi zapoznać (tab. 1).

Tabela 1

Najistotniejsze czynniki ryzyka w działalności przedsiębiorstw z sektora MŚP funkcjonujących w Nowej Zelandii

Najistotniejsze czynniki ryzyka w wybranych latach					
2010		2008		2006	
1	Przejście kluczowych pracowników do konkurencji	1	Spadek popytu	1	Przejście kluczowych pracowników do konkurencji
2	Obniżenie produktywności i efektywności w wyniku przedłużającej się nieobecności pracowników, stresu, niskiego morale lub rotacji pracowników	2	Przerwanie działalności firmy w wyniku uszkodzenia systemu IT	2	Obniżenie produktywności i efektywności
2	Zaburzenie działalności firmy w wyniku wystąpienia takich wydarzeń, jak pożar, trzęsienie ziemi, powódź lub akty terrorystyczne	3	Przejście kluczowych pracowników do konkurencji	3	Niestosowanie się do zobowiązań kontraktowych
2	Utrata danych, uszkodzenie danych lub awaria systemu bezpieczeństwa albo bezpieczeństwa strony internetowej	3	Utrata danych	4	Utrata danych
3	Spadek popytu	3	Wzrost konkurencji	5	Utrata dochodu z powodu nieodpowiedniego planowania zachowania w sytuacjach kryzysowych

Źródło: *New Zealand Survey of Risk 2010. The Fourth Marsh Biennial Report*, Marsh 2011, s. 5.

Respondenci reprezentujący przedsiębiorstwa zatrudniające od 1 do 50 osób stanowili 37,4% wszystkich poddanych badaniu firm. Badania zostały przeprowadzone po trzęsieniu

¹³ Raport z badania czynników sukcesu mikroprzedsiębiorstw, Pentor Research International, 2010, s. 36–37.

¹⁴ *New Zealand Survey of Risk 2010. The Fourth Marsh Biennial Report*, Marsh 2011, s. 3–7.

ziemi, które nawiedziło region Canterbury w Nowej Zelandii, co wpłynęło na udzielane odpowiedzi. W 2010 roku jako trzecie pod względem ważności zdarzenie ryzykogenne wymieniono zaburzenie działalności firmy w wyniku wystąpienia takich wydarzeń, jak pożar, trzęsienie ziemi, powódź czy akty terrorystyczne.

Na zakończenie warto przytoczyć wyniki badań dotyczących ryzyka charakterystycznego dla działalności małych i średnich firm, które zostały przeprowadzone w 2009 roku we współpracy Nottingham University Business School, CRIS i Premierline Direct Business Insurance¹⁵. Badaniami, które przeprowadzono za pomocą Internetu, objęto 582 przedsiębiorstwa reprezentujące sektor małej i średniej przedsiębiorczości. Wyniki przeprowadzonych badań pokazują, że największym zagrożeniem dla działalności badanych respondentów są: spadek popytu na ich produkty i usługi, ryzyko finansowe, ryzyko prawne, ryzyko technologiczne oraz ryzyko wzrostu cen energii.

Podsumowanie

Przystępując do zarządzania ryzykiem, należy pamiętać, że jakość przeprowadzanej identyfikacji ryzyk w pierwszej fazie tego procesu jest jednym z podstawowych czynników sukcesu. Im więcej zostanie zidentyfikowanych ryzyk towarzyszących działalności danej firmy, tym większe jest prawdopodobieństwo wyłonienia tych najistotniejszych. Firmom, które zaczynają identyfikować zdarzenia ryzykogenne w celu ułatwienia tego procesu, zaleca się skorzystanie z gotowych kategorii ryzyk wraz z rejestrami. Następnie za pomocą różnych narzędzi, np. burzy mózgów lub metody delfickiej, rejestry te powinny zostać skorygowane o te ryzyka, które nie występują w danej działalności oraz o te, które są dla niej charakterystyczne.

Z przedstawionych badań wynika, że największymi zagrożeniami dla ciągłości działania mikrofirm, bez względu na region wykonywanych badań, są: spadek popytu na oferowane przez nie produkty i usługi, wzrost konkurencji, utrata płynności finansowej wynikająca m.in. z opóźnień płatności od kontrahentów, braku ich uczciwości czy też braku kapitału rezerwowego. Bardzo istotnym obszarem zagrożenia dla mikrofirm jest obszar związany z pracownikami. Respondenci obawiają się dużej rotacji pracowników, kradzieży pomysłów, ich przejścia do konkurencyjnej firmy lub założenia własnej. Mikrofirmy wskazywały również obawę utraty reputacji, awarii maszyny, urządzenia oraz spowolnienia gospodarczego. Małe firmy wskazywały przede wszystkim na utratę płynności finansowej, wzrastającą konkurencję, zmianę przepisów prawnych, nieuczciwych kontrahentów, spadek popytu i spowolnienie gospodarcze. Ryzyka związane z pracownikami dotyczyły przede wszystkim trudności w pozyskiwaniu wykwalifikowanych pracowników.

¹⁵ *The changing landscape of small business risks. A report commissioned by Premierline Direct, Nottingham University Business School, CRIS, Premierline Direct, 2009, http://www.nottingham.ac.uk/business/cris/papers/Small_businesses_and_risk.pdf (30.01.2012).*

Autorka ma nadzieję, że przedstawione rozważania pozwalające lepiej zrozumieć obszary rodzajów ryzyka typowych dla działalności mikro i małych przedsiębiorstw zachęcą przedsiębiorców do rozpoczęcia procesu identyfikowania ryzyka w swoich otoczeniach, ułatwią im to, a także wspomogą wybór najbardziej odpowiednich narzędzi i technik służących do identyfikacji zagrożeń i ich analizy w praktyce gospodarczej. Sukces rynkowy odniosą bowiem te firmy, które będą aktywnie zarządzały obecnie istniejącymi rodzajami ryzyka, jak i ryzykiem nowo powstającym.

KEY RISKS AND THEIR CLASSIFICATIONS IN THE PRACTICE OF MICRO AND SMALL ENTERPRISES

Summary

Risk identification, which is the first step in a risk management process, consists in looking for areas of risk and, using different tools, identifying risks relevant to the business activity of a given company. The aim of this paper is to facilitate conducting this phase of the process to micro and small enterprises, by identifying risks inherent in the activities of enterprises from this sector. This objective has been accomplished by presenting the classification of risks specific to the functioning of micro and small enterprises and indicating the most important risks according to a survey respondents in this sector of enterprises. The paper presents the results of selected international studies and own research.

Translated by Anna Korombel